

TULEVAISUUS TURVATAAN NYT

SuPerin muistilista
vaalikentille

SUPER

Tulevaisuus turvataan nyt

Hyvinvointiyhteiskunnan yksi tärkeimmistä mittareista on tapa, millä se kohtelee sairaita, vanhuksia ja lapsia. Suomalainen hyvinvointi on rakennettu koko kansan yhteisillä ponnisteluilla, ja sotien jälkeinen kehitys maassamme on ollut huikea menestystarina.

Suomesta on tehty hyvä ja turvallinen maa elää ja asua. Maamme on monissa kansainvälisissä tutkimuksissa ja eri mittareilla arvioiden valittu yhdeksi maailman parhaimmaksi paikaksi elää. Monissa mittauksissa on myös osoitettu, että täällä asuu lähes maailman onnellisimmat ihmiset.

Suomen tarina on poikkeuksellinen, eikä se ole syntynyt vahingossa. Täällä on tehty oikeita ratkaisuja, ja ne ovat antaneet hyvän kasvupohjan hyvinvointivaltion syntymiselle. Sanonta, että on lottovoitto syntyä Suomeen, ei ole siis tuulesta temmattu hokema.

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer haluaa olla mukana vaikuttamassa siihen, että Suomi säilyy jatkossakin sellaisena hyvinvointivaltiona, missä voidaan kokea turvallisuutta ja onnellisuutta. Haluamme, että Suomi on hyvä maa elää ja asua myös jatkossa. Nostamme esille asioita, joita pidämme tärkeänä eduskuntavaalikeskusteluissa ja tulevassa hallitusohjelmassa.

Tässä vaaliohjelmassa esille nostamamme asiat ovat tärkeitä superilaisille sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalla työskenteleville ammattilaisille. Ne ovat myös niitä elementtejä, joiden varaan Suomen hyvinvointi on rakennettu menneinä vuosikymmeninä ja ne ovat niitä hyvinvoinnin rakennuspalikoita, joita tarvitaan myös jatkossa.

Silja Paavola
puheenjohtaja
SuPer ry

SOSIAALI-, TERVEYS- JA VARHAISKASVATUSPALVELUT ON TURVATTAVA

Suomen perustuslain mukaan kaikille kansalaisille on turvattava riittävät sote-palvelut. Palvelujen laatu ei saa olla erilainen niille, joilla ei ole omaa rahaa ja mahdollisuutta ostaa lisäpalveluja omalla rahalla. Vanhukset, sairaat ja lapset on pidettävä päätöksenteon keskiössä. Se edellyttää myös, että heille palveluja tuottavia ammattilaisia kohdellaan oikeudenmukaisesti ja huolehditaan myös siitä, että näitä ammattilaisia on riittävästi ja heidän koulutuksensa on asianmukainen.

Sote- ja varhaiskasvatuksen palvelujen taso ei ole nyt riittävä. Näitä palveluja vaivaa selkeä alibudjetointi ja se ilmenee jatkuvasti heikentyvänä palvelujen tasona, riittämättöminä henkilöstömitoituksina, ylisuurina lastenhoitoryhminä ja henkilöstön työsuhteiden ehtojen heikentymisinä. Kaikkien näiden tekijöiden yhteisenä nimittäjänä on poliittinen päätöksenteko ja poliittinen tahto.

SuPerin havaintojen mukaan henkilöstön palvelusuhteen ehtojen heikentyminen ja ongelmien lisääntyminen ovat suorassa yhteydessä kuntien tekemiin hyvinvointipalvelujen ostopalveluratkaisuihin. Hoitohenkilöstön lisääntynyt epävarmuus työsuhteidensa pysyvyydestä, nollatuntisopimukset sekä muut työsuhteiden heikennykset ovat lisääntyneet merkittävästi. Lisääntynyt epävarmuus tulevaisuudesta naisvaltaisella alalla heikentää työntekijöiden mahdollisuuksia suunnitella tulevaisuutta. Sillä on vaikutusta koko alan vetovoimaan, asiakkaiden kokemaan palvelujen laatuun, hoitohenkilöstön sairauslomien kasvuun ja työurien pituuteen.

Työsuhteiden ehtojen heikennys laskee myös hoitohenkilöstön ostovoimaa, mikä heikentää puolestaan erityisesti palvelusektorin työllisyyttä sekä valtion ja kuntien verotuloja. Huolestuttavaa on myös se, että tällaisilla tekijöillä on suora yhteys myös syntyvyyden laskuun ja se merkitsee ongelmien merkittävää kasvua tulevina vuosikymmeninä.

- **Välttämättömille peruspalveluille on varattava riittävä rahoitus.**
- **Työntekijöiden työehtoja ei saa polkea.**
- **Vanhusten, vajaakuntoisten ja lasten arvostuksen on näyttävä puheiden sijasta tekoina.**
- **Suomi on tulevaisuudessa hyvä maa elää ja asua myös niille, jotka eivät pysty itseään puolustamaan ja omia etujaan ajamaan.**

LÄHIHOITAJIEN KOULUTUKSEN LAATU UHKAA TURVALLISUUTTA

Sora-koulutuksiin (sosiaali- ja terveydenhuollon koulutukset, missä ollaan tekemisissä lasten, vanhusten, vammaisten ja sairaiden ihmisten kanssa) on ehdottomasti saatava karsivat soveltuvuuskokeet. Väärä alanvalinta on asiakasturvallisuusriski ja työllistyminen alalle on todennäköisesti hyvin lyhyt, koska valvontaviranomaiset joutuvat usein puuttumaan työntekoon ja asettamaan rajoituksia.

Opiskelijoiden ohjausta ja oppilashuollollisia tukitoimia kaikissa opintojen vaiheissa ja kaikilla tasoilla on parannettava. Väärälle alalle väkisin ohjattu opiskelija joutuu ”koulutuksen hukkaputkeen”. Se on kallista yhteiskunnalle, ei johda työllistymiseen ja lyhentää henkilön työuraa, koska tällainen henkilö joutuu toiseen koulutukseen tai on mahdollisesti työttömänä tai lyhyissä pätkätöissä.

Ammatillinen koulutus ei saa olla häiriköivien opiskelijoiden päivähoitopaikka. Heidät on ohjattava jo aiemmin muihin tukitoimenpiteisiin.

Maassa jo olevien ulkomaalaistaustaisten henkilöiden kieli- ja kulttuuriopetuksen järjestäminen on välttämätöntä heidän yhteiskuntaan integroitumisensa onnistumiseksi. Ilman riittävää kielitaitoa ammatillinen koulutus lähihoitajaksi on yhteiskunnan varojen tuhlausta ja opiskelijan pettämistä.

- **Virheelliset koulutusvalinnat ovat kalliita ja ne voidaan estää. Valtakunnalliset karsivat soveltuvuustestit on saatava pakollisiksi kaikkiin sora-tutkintoihin, siten että 0 valintapistettä saanutta ei voida valita koulutukseen.**
- **Ammatillinen koulutus ei voi olla opiskelijoiden päivähoitopaikka.**
- **Ammatillinen koulutus hoitoalalla ei onnistu ilman riittävää kielitaitoa.**
- **Ammatillisessa koulutuksessa on oltava riittävästi lähiopetustunteja.**

HOITOTYÖN ARVOSTUS JA PALKKAUS ON TURVATTAVA

Hoitotyön arvostus turvaa myös koulutetut ja osaavat hoitajat sekä laadukkaat palvelut asiakkaille. Lähihoitajat ovat hoitopalveluja tarvitsevia asiakkaita lähimpänä olevia ja päivittäisessä kontaktissa olevia hoitajia. Heille on annettava laadukkaan ja kustannustehokkaan toiminnan turvaamiseksi riittävät resurssit.

Vanhuspalvelulakiin on kirjattava hoitajamitoitus ja riittävät sanktiot sen rikkomisesta. Mitoitukselle on määriteltävä kaikille yhteinen laskentakaava. Tukipalveluja ei saa sisällyttää hoitajamitoitukseen vaan ne on määritettävä erikseen.

Riittäviin resursseihin kuuluu oleellisesti myös asianmukainen rahallinen korvaus ja asianmukaiset työsuhteen ehdot.

Työn vaativuuden arviointi on säilytettävä palkkauksen perusteissa ja organisaatiomuutosten yhteydessä tapahtuvat palkkojen harmonisoinnit on toteutettava kahden vuoden kuluessa muutoksesta. Jo muutostilanteista päätettäessä on varattava riittävät taloudelliset resurssit niin henkilöstön palkkojen harmonisointiin kuin heidän uudelleen kouluttamiseenkin. Organisaatio- tai merkittäviä toimintamallimuutoksia ei voi onnistuneesti toteuttaa ilman riittäviä taloudellisia resursseja.

Valtion on korvattava julkisen sektorin työntekijöille ja kunnille aiheutuneet kiky-sopimuksesta aiheutuneet tulonmenetykset jo vuonna 2019 tehtävässä lisätalousarviossa.

Jos hoitotyön arvostus näkyy myös käytännössä, silloin saamme sitoutunutta ja motivoitunutta työvoimaa ja työn tuottavuus on hyvä. Myös tämä vähentää kalliita korjaavia toimia.

Julkisen ja yksityisen sektorin eläkejärjestelmien yhtenäistäminen tulee toteuttaa siten, että eläkkeiden taso on turvattu nyt ja tulevaisuudessa.

- **Hoitotyön arvostus on nähtävä myös palkkauksessa.**
- **Palkkaharmonisaatio on tehtävä kahdessa vuodessa ja siihen on varattava riittävät taloudelliset resurssit.**
- **Osaava, motivoitunut ja sitoutunut hoitaja takaa hyvän laadun.**
- **Kiky-sopimuksen yhteydessä tehdyt kuntasektorin leikkaukset on palautettava täysimääräisesti.**
- **Eläkkeiden taso on turvattava eläkejärjestelmiä yhtenäistettäessä.**

ENNALTAEHKÄISEVÄLLÄ TYÖLLÄ TURVATAAN TALOUTTA

Koulutettu ja osaava hoitaja osaa huomioida asiakkaiden terveydentilan muutokset ja tehdä niistä oikeat johtopäätökset, jotka johtavat myös oikeisiin jatkotoimenpiteisiin.

Koulutettujen ja ammattinsa osaavien hoitajien riittävällä määrällä ja tuella voidaan ehkäistä monia kalliita korjaavia toimenpiteitä, esimerkiksi erikoissairaanhoidon toimenpiteitä ja pitkiä sairaalan hoitajaksoja sekä lasten huostaanottoja.

Lähi- ja perushoitajilla on laaja ja monipuolinen koulutus työskennellä lasten päivähoidon tai koulunkäynnin ohjaajan tehtävissä. He pystyvät hyvin tukemaan avun tarpeessa olevaa lasta. Poliittinen päätöksenteko ratkaisee sen, tarjotaanko lapsille riittävästi avustajia ja riittävän pieniä hoitoryhmiä. Riittävällä henkilökohtaisten avustajien määrällä lasten päivähoidossa ja koulussa turvataan myös koko muun ryhmän tai luokan työskentelyrauha sekä toisten lasten turvallisuus.

Koulutettujen lähi- ja perushoitajien lisääminen esimerkiksi perhetyössä antaisi perheiden selviytymiseen haastavista tilanteista tehokkaan avun. Tällaisilla toimenpiteillä voidaan estää kustannustehokkaasti jopa erittäin kalliita lasten huostaanottoja.

Koulutettu lähi- ja perushoitaja on peruspalvelujen tuottamisessa kustannusten näkökulmasta turvallisempi vaihtoehto kuin ilman hoiva- ja hoitoalan koulutusta oleva työntekijä. Kouluttamattomien työntekijöiden tekemistä virheistä, riittämättömästä henkilöstömäärästä johtuvista virheistä tai puutteellisista hoidoista aiheutuvat vahingot ovat kalliita korjata.

- **Ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen säästävät korjaavia kustannuksia.**
- **Vahinkojen torjuminen on järkevämpää kuin niiden korjaaminen.**

TYÖVOIMAPULA UHKAA HYVINVOINTIPALVELUJEN TUOTTAMISTA

Suomen väestörakenteen muutos ja matala syntyvyys aiheuttavat vakavan ongelman maassamme tulevana vuosikymmeninä ja tätä voidaan helpottaa hallitulla työllisyysperusteisella maahanmuutolla. Työvoimapula ja veronmaksajien väheneminen tulevat vaikeuttamaan sekä hyvinvointipalvelujen rahoittamista että niiden tuottamista.

Hoitoalalle tulevan työvoiman kielikoulutus on ehdoton edellytys maahanmuuttajien sekä Suomessa jo olevien ulkomaalaistaustaisten henkilöiden opiskelujen ja työllistymisen kannalta. Ilman riittävää kielitaitoa koulutus menee hukkaan eikä varmista osaamista. Työelämässä ilman kielitaitoa oleva hoitaja aiheuttaa vakavan turvallisuus- ja henkilövahinkoriskin asiakkaille sekä kuormittaa muuta työyhteisöä ja vähentää työn tuottavuutta.

Kotouttamiseen panostaminen maksaa itse itsensä takaisin parempana työllisyytenä.

Kotouttaminen ei onnistu ilman kielitaidon turvaamista. Kielitaidon puute on este useimmilla aloilla työllistymiselle. Ilman riittävää kielitaitoa suoritettu opiskelu on myös yhteiskunnan ja yksilönkin kannalta resurssien tuhlaamista.

- **Kielitaidon varmistaminen on erityisen tärkeää hoitoalan koulutuksissa ja työpaikoissa.**
- **Työnantaja ei voi olla yksin vastuussa riittävästä kielitaidosta.**
- **Kielitaidon turvaamisessa tarvitaan vahvaa valtion tukea.**

TYÖN MURROS ON SUURI HAASTE TURVALLISILLE TYÖSUHTEILLE

Työ muuttuu, ja digitalisaation mukanaan tuoma työn muuttuminen ja työn murros ovat Suomessa jo todellisuutta. Sen yhtenä mahdollisena skenaariona on tilanne, missä työntekijät saavat yrityksen arvonnisästä aiempaa pienemmän osuuden. Sote-alalla tämä trendi on yleistynyt viimeisten vuosien aikana myös hyvin voimakkaasti ja hallituksen kaavailemassa sote- ja maakuntauudistuksen kaltaisessa toimintamallissa tämä ilmiö tulee entisestään voimistumaan.

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPerin mielestä työn murros sote-alalla ei saa johtaa siihen, että suorittavan työn tekijöiden työsuhteet muuttuvat epätyypillisiksi työsuhteiksi, joissa 0-tuntisopimukset ja lyhyet määräaikaiset työsuhteet korvaavat alalla perinteisesti noudatetut työsuhteet.

Teknologialla ei hoito- ja hoivatyössä voida myöskään korvata ihmistä, mutta hyvänä apuna se voi toimia. Ihmisten hoidossa eivät robotit ja automaatio voi koskaan täysin korvata ihmistä ja siksi sote-alaa ei myöskään voi edes tulevaisuuden työnkuvia arvioitaessa rinnastaa esimerkiksi teollisuustyöhön.

Koulutetuille aikuisille ammatin vaihtajille tulee tarjota mahdollisuuksia päivittää osaamistaan ja suorittaa toisen asteen ammatillinen tutkinto työn ohessa tai oppisopimuksena. Työn murroksen myötä monilla aloilla työt tulevat merkittävästi vähenemään, kun samanaikaisesti väestön ikärakenteen muutoksen mukana hoitoaloilla työvoimatarve lisääntyy voimakkaasti.

Hoitoaloilla väestörakenteen muutos näkyy tulevien vuosien kasvavana työvoimatarpeena ja se on huomioitava koulutusratkaisuisissa.

- **Teknologia ei voi korvata ihmistä hoitotyössä, mutta hyvä apu se voi olla.**
- **Yhteiset verorahat on suunnattava kansalaisten palveluihin ja näitä palveluja tuottaville työntekijöille.**

TYÖN MURROS UHKAA YHTEISKUNTARAUHAA

Suomi on yksi maailman turvallisimmista maista. Vaikka Suomessa juuri nyt suuri osa tavallisista palkansaajista ei työelämässään radikaalia muutosta näekään, työn murros aiheuttaa suurelle joukolle työntekijöitä jatkuvaa epävarmuutta ja huono-osaisuutta. Suomessa on noin 250 000 palkansaajan joukko, jolle kasaantuu koko ajan enemmän epävarmuutta. Lisäksi maassamme on lähes 80 000 miestä pysyvästi työelämän ulkopuolella, eli he eivät opiskele, ole eläkkeellä tai hae töitä.

SuPerin näkemyksen mukaan näissä tekijöissä piilee tikittävä aikapommi. Jossain vaiheessa tietyn väestöosan kurjistuminen tulee saavuttamaan pisteen, jossa tämä ryhmittymä alkaa ilmaista turhautumistaan sellaisilla tavoilla, jotka tulevat vaarantamaan jopa yhteiskuntarauhan.

Tietoteknisen kehityksen nopea eteneminen asettaa työntekijöille myös elinikäisen oppimisen tarpeen. Kaikki yhteiskunnan koulutusleikkaukset niin perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen kuin korkea-asteen koulutuksenkin osalta heikentävät yhteiskunnan valmiuksia pysyä mukana jatkuvasti kiihtyvässä ja digitalisoituvassa työelämässä. Leikkaukset lisäävät tarvetta työelämässä tapahtuvaan kouluttamiseen, mutta työnantajien vastuu henkilöstön koulutusvelvollisuudesta ja kouluttamishalukkuudesta vaihtelee hyvin paljon. Lisäksi työelämästä poissa olevat henkilöt ovat kokonaan sivussa kaikista koulutuksista.

Mikäli annamme osan väestöstämme tietoisesti jäädä kaiken tietoteknisen kehityksen vaatiman koulutuksen ulkopuolelle, meillä on hyvin nopeasti muodostunut yhteiskuntaamme syrjäytynyt ihmisryhmä. Sinne joutuneen väestönsosan aktiviteetti voi purkautua ennalta arvaamattomalla ja jopa epätoivoisella tavalla.

- **Paras tae maan sisäisen turvallisuuden ja yhteiskuntarauhan turvaamiseen on syrjäytymiskehityksen torjuminen.**
- **Epävarmuuden poisto työelämästä on koko kansakunnan etu.**

KESTÄVÄN TYÖELÄMÄN TURVAAMINEN

Työn pitää olla tuottavampaa sekä työurien pidempiä ja tiiviimpiä. Se onnistuu pitämällä huolta työhyvinvoinnista ja jaksamisesta.

Työurien pidentämistä ja työn tuottavuuden nostoa ei voi toteuttaa hoitotyössä vain pienentämällä henkilöstömitoituksia. Alimitoitettut henkilöstöresurssit johtavat väistämättä kalliimpiin korjaaviin toimenpiteisiin ja yhteiskunnalle selvästi korkeampiin kokonaiskustannuksiin.

Esim. vanhusten kotihoidossa liian pieni hoitajamäärä lisää ambulanssikuljetuksia, lääkäripäivystyksessä käyntejä ja erikoissairaanhoidon hoitovuorokausia. Kotihoidossa ilman hoitoalan koulutusta olevat työntekijät lisäävät myös korjaavien toimenpiteiden määrää. Kotihoidossa kouluttamattomien työntekijöiden palkkauksessa saatu säästö maksetaan myöhemmin kohonneina hoitokustannuksina.

Nollatuntisopimukset ja vaihtelevan työajan sopimusten rajoitukset eivät turvaa työntekijöiden asemaa riittävästi. Siksi työajan vakiintumisesta tulee säätää laissa. Kestävää hyvinvointiyhteiskuntaa ei pystytä turvaamaan osa-aikatyöllä, missä palkka ei riitä elämiseen. Jos työntekijän perustoimeentulo turvataan vain osa-aikatyöstä saadulla pienellä korvauksella ja erilaisilla tukijärjestelmillä, tämä aiheuttaa työntekijöille turvattomuutta, joka heijastuu yhteiskunnassa sitoutumisen puutteena, syntyvyyden laskuna ja huono-osaisuuden kasvuna.

Työvoiman epäasiallisesta kohtelusta seuraavien rangaistusten tulee olla nykyistä tiukempia. Esimerkiksi sosiaalihuoltolaissa hoitohenkilöstölle määrätyn ilmoitusvelvollisuuden käyttämisestä aiheutuu työntekijöiden taholta vastatoimia työntekijöiltä kohtaan. Vastatoimia voidaan estää, mikäli työnantajiin kohdistetaan kostotoimenpiteiden käyttämisestä merkittävä sanktiouhka.

- **Hoitoalan työntekijöiden epävarmuus työstä ja toimeentulosta on poistettava.**

SISÄILMAONGELMAT UHKANA TURVALLISELLE TYÖYMPÄRISTÖLLE JA TALOUDELLE

Suomessa altistuu noin 750 000 ihmistä päivittäin kosteusvaurioille. Kouluissa ja päiväkodeissa altistuu noin 250 000 lasta ja nuorta päivittäin huonolle sisäilmalle. Terveyshaittojen kustannukset ovat noin 450 milj. euroa vuodessa. Kosteus- ja homevaurioiden kertaluonteiset korjauskustannukset ovat 1,4 miljardia euroa. Eli korjaamalla rakennukset nopeasti lapset, nuoret ja työikäiset säilyisivät terveempinä ja maksaisimme kustannukset jo muutamassa vuodessa takaisin vähenevinä terveyshaittakustannuksina. Nyt kustannuksia aiheuttavat esimerkiksi alentunut työteho, heikentyneet oppimistulokset, sairauspoissaolot, nuorten syrjäytyminen ja työuran katkeaminen.

Sisäilmaongelmien on tiedetty aiheuttavan sairauksia jo 90-luvulta lähtien. Miksi ollaan edelleen tilanteessa, ettei ennaltaehkäisyä ole ollenkaan? Miksi ollaan tilanteessa, että sisäilman vuoksi sairastuneet jäävät ilman hoitoa? Potilas saa lääkkeitä, mutta jää muilta osin usein ilman apua. Lapset ja nuoret altistuvat jo päiväkodeissa ja kouluissa. Nuoret työikäiset menettävät työkykynsä.

On tavallista, että sisäilmaongelmiin puututaan liian myöhään. Valitettavasti terveydenhuolto tunnistaa sisäilmasairaudet edelleen huonosti. Siksi olisikin kiireesti perustettava sisäilmapoliklinikat, joissa sairastuneet ja oireilevat saisivat hoitoa.

Erittäin suurena epäkohtana on, että usein päiväkodeissa ja kouluissa sisäilmaongelmat salataan vanhemmilta. Työntekijöitä kielletään kertomasta ongelmasta vanhemmille. Pieniä remontteja tehdään, mutta koko ongelmaa ei haluta tunnustaa. Ennakoivaa korjaamista ei ole. Havahdutaan tilanteeseen vasta sitten kun on jo paljon oireilevia. Rahaa käytetään edelleen liikaa remontteihin, jotka eivät tuota tulosta, kun koko ongelmaa ei haluta kokonaisuudessaan käsitellä. Tutkimusten mukaan kosteus- ja homevaurioituneen rakennuksen oikein tehty korjaaminen kuitenkin vähentäisi oireilua ja saattaa ehkäistä pysyvän terveyshaitan kehittymisen. Paluu kouluun ja työelämään on mahdollista, jos toimitaan ripeästi.

Sisäilmaepäilyn herätessä työnantajien tulisikin ryhtyä nopeasti toimenpiteisiin lasten, nuorten ja työntekijöiden oireilun selvittämiseksi ja altistuksen lopettamiseksi. Ei riitä, että yksi oireileva työntekijä siirretään toisiin tiloihin. Samanaikaisesti tulisi tehdä oirekyselyt muille henkilöille. Oireilun koko laajuuden selvittäminen on tehtävä välittömästi ja aloitettava ennaltaehkäisevä työ muiden henkilöiden osalta. Tiedottaminen pitää myös tehdä samanaikaisesti. Sisäilmaongelmaisen päiväkodin, koulun ja työpaikan kaikki ihmiset tulee siirtää nopeasti väistötiloihin. Oireilun ja poissaolojen vähentämisestä saadaan suuria säästöjä.

SuPer vaatii kuntien rakennusten korjauksiin ja terveyshaittojen vähentämiseen tähtävää suunnitelmaa ripeästi ja valtiolta nopeaa tukea rakentamiseen. Homeiden vuoksi sairastuneiden sosiaaliturva tulee saattaa pikaisesti kuntoon. Osaamisen parantamista tulee vauhdittaa sekä rakennus- että terveysalalla. Terveydenhuoltoalalla erityisesti lääkäreiden ja hoitajien tulee saada aiheeseen liittyvää perus- että täydennysosaamista lisää. Samalla tulee välittömästi perustaa sisäilmaan erikoistuneet poliklinikat. Asiallinen ja oikea-aikainen tiedottaminen on ensiarvoisen tärkeää sisäilmaongelmien kohdatessa. Lainsäädännön tiukentamiseen tähtävä valmistelu tulee aloittaa. Nykyiset tavat eivät ole tuottaneet valitettavasti tulosta. Nyt tarvitaan pikaisesti tekoja. Meillä on jo paljon tietoa siitä, miten sisäilmaongelmien kohdatessa tulee toimia.

- **Sairaaloissa ja hoitolaitoksissa huono sisäilma vaarantaa tiloissa oleskelevien ihmisten terveyden.**
- **Kouluissa ja päiväkodeissa huonon sisäilman lisäksi heikentää oppimistuloksia ja lisäävää poissaoloja.**
- **Sisäilmaongelmiin on puututtava heti, sillä odottelu vain lisää kustannuksia niin yhteiskunnalle kuin ongelmista kärsiville ihmisillekin.**
- **Sisäilmaongelmista kärsivien oireet on otettava tosissaan. Niitä ei saa vähätellä.**
- **Rakennussuunnittelu ja rakennusvalvonta on lisättävä resursseja, koska jatkuvasti löydetään uusistakin rakennuksista kosteusvaurioita.**
- **Sisäilmaongelmien korjaamisessa viivyttely lisää kustannuksia yhteiskunnalle ja sisäilmaongelmista kärsiville ihmisille.**

HARMAA TALOUS UHKAA VEROTUSTA JA TALOUDEN TURVALLISUUTTA

Hyvinvointivaltion kestävä rahoitus edellyttää vahvaa veropohjaa. Verotulojen menetykset rasittavat valtion ja kuntien taloutta merkittävästi. Verotulojen kertymisen lisäksi erityisesti kuntataloutta koskee harmaa talous julkisten hankintojen osalta. Saamatta jääneiden verotulojen lisäksi harmaa talous edesauttaa epätervettä kilpailua ja ajaa siten rehellisesti toimivia yrityksiä vaikeuksiin. Sillä on myös työllisyysastetta laskeva vaikutus. Rehellisesti toimivat yritykset eivät pysty palkkaamaan työntekijöitä, jos epärehellisesti toimivat yritykset valtaavat markkinat ja vievät suuren osan työmahdollisuuksista.

Harmaan talouden torjuntaa on tehostettava myös käytännössä. Hyvät aiheet ja juhlapuheet eivät tässä ole riittäviä. EU komission 2010-luvun alkupuolella tehtyjen selvitysten perusteella voidaan arvioida harmaan talouden vaikutuksia myös Suomessa. Niiden mukaan verotulojen menetykset vuositason olisivat meillä yli 10 miljardia euroa. Tämä summa on suurempi kuin maassamme arvioitu julkisen talouden kestävyysvaje.

Yritysten aggressiivinen verosuunnittelu ja muut veronkierron muodot tuomitaan yleisesti puheissa, mutta niiden estämiseen ei ole panostettu riittävästi. Riski jäädä kiinni veronkierrosta on hyvin pieni ja mahdolliset sanktiot ovat myös vähäiset saavutettavissa olevaan hyötyyn nähden.

Verokertymän varmistamiseksi verotusta tulee uudistaa. Jos veropohjan laajennusta haetaan vain kulutus- ja haittaverojen kasvun kautta, tämä tulee johtamaan pienipalkkaisten työntekijöiden ja eläkkeensaajien kohdalla ostovoiman supistumiseen ja kulutuskysynnän heikkenemiseen. Tämä puolestaan heikentää työllisyyden kehittymistä ja lisää tuloerojen kasvua. Tuloerojen kasvu ei edistä kestävästä yhteiskunnan rakentamista ja sillä on haitallisia vaikutuksia talouskehitykseen.

- **Harmaa talous on rikollista toimintaa, johon on puututtava.**
- **Harmaa talous vääristää kilpailua elinkeinotoiminnassa ja siinä varastetaan yhteisestä kassasta jättämällä verot maksamatta.**

KANSALAI SPAL KKA JA TUKIVIIDAKKO MATALAPAL KKA-ALOJEN UHKANA

Työn tekemisen on aina oltava tekijälleen kannattavaa. SuPer pitää huolestuttavina keskusteluja, jotka liittyvät kansalaispalkan ympärillä käytävään keskusteluun. Useat selvitykset kertovat tulevasta työvoimatarpeesta ja samanaikaisesti jotkut päättäjät olisivat valmiita heikentämään juuri matalapalkkaisimpien työntekijöiden työolosuhteita ja etuja.

Myös puheet siitä, että palkalla ei tarvitse tulla toimeen, ovat SuPerin mielestä vastuuttomia. Kaikki nämä toimenpiteet lisäävät väestön polarisaatiota ja johtavat epävakampaan yhteiskuntaan ja jopa hyvinvointiyhteiskunnan tuhoutumiseen.

Jos työntekijän palkanmaksu siirretään osittain yhteiskunnan vastuulle joko kansalaispalkan tai muiden tukien muodossa, se tulee vähentämään työntekijöiden työskentelyä erityisesti matalamman palkkatason työtehtävissä. Mistä silloin löytyvät työntekijät esimerkiksi hoitoalan hyvin vastuullisiin ja koulutusta vaativiin tehtäviin? Näitä tehtäviä ei voi automatisoida robottien tehtäväksi.

Erilaiset tuet palkan korvaajina rahoitetaan samoilla verorahoilla, joista maksetaan myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Tukien lisääminen vähentää myös sote-palvelujen rahoittamismahdollisuuksia.

Taloustilanteen heikentyessä leikataan yleensä myönnettyjä tukia, mutta epärealistisen matalalle tasolle jääneitä palkkoja ei varmasti nostettaisi. Mikäli tällaisessa tilanteessa matalapalkka-aloilla työskentelevien työntekijöiden tulonmuodostus olisi riippuvainen tukijärjestelmästä, silloin heidän taloudellinen asemansa olisi täysin kestämaton.

- Työnteon on aina oltava kannattavaa.
- Työntekijöiden palkkojen siirtäminen yhteiskunnan tukijärjestelmän varaan on estettävä.

HYVINVOINTI VOIDAAN TURVATA OIKEILLA JA HYVILLÄ PÄÄTÖKSILLÄ

Laadukas ja turvallinen hoito

- Kaikille on tarjottava tarpeenmukainen hoitopaikka.
- Lainmukaisen laadukkaan hoidon on toteuduttava.
- Koulutettua hoitohenkilökuntaa on oltava riittävästi.

Yksilöllinen varhaiskasvatus

- Ryhmien on oltava riittävän pienet, jotta lapsilla on turvallinen kasvuympäristö.
- On kunnioitettava moniammatillista yhteistyötä ja lähihoitajien osaamista.
- Riittävä henkilöstömäärä on turvattava.
- Osaava, motivoitunut ja sitoutunut hoitaja on edellytys laadukkaille palveluille.

www.superliitto.fi/eduskuntavaalit2019

